

RAHVYA

NÄITE

LAVVA

Mait Metsanurga „Agulirahvas läheb ajalukku“ Draamastuudio teatris. Lõpustseen

P. PEDERSEN

Nr. 1

1932

Rahvanäitelava

Praktiline väketeatrite häälekandja
Teine aastakäik

24.144 =
1932

Nr. 1

Ilmub käesoleval aastal 10 numbrit. Aastakäigu
ettetellimushind Kr. 6. Välismaale Kr. 8,50. — Toi-
metus ja talitus: Tallinn, Vene tän. 6, Tavet Mutsu
Teaterkirjastusäris, tel. 445-94. Posti jook. arve 58

1932

21576.

SP 5438

ENSV
Rahvalik. Avalik
Raamatukogu

Eesriie avanes...

Eesriie avanes — aasta meil uue tõi Aeg,
saatus tundmatu lavale seadis meil Saatus.

Ega me teagi — kes oleme elama pandud —
kuidas ta lõpeb, me elutee tundmatu vaatus...

Püha on elu ja püha see saatusemäng,
mis meile määratud vaikiva eesriide taha.
Ise me mängides nutame, naerame kaasa,
eesriide tõstame, jällegi laseme maha!...

Eesriie avanes... Mäng see on mängida taas;
ühele draama ja teisele farss on ta mõnus.
Elu on lava ja etteütlejaks Saatus —
ärgem siis eksigem määratud mängus, ei sõnus!

KAASTÖÖKS „RAHVANÄITELAVALE“ ON ANNUD NÕUSOLEKU JÄRG- MISED VÄIKELAVADE NÄITEJUHID JA TEGELASED ÜLE RIIGI

Aarman, Marta — Tudu
Aben, H. — Mäo
Aleksa, Meinhard — Luhamaa
Amer, Paul — Tudulinna
Anderson, Arnold — Haimre
Arry, Aleksander — Narva
M. Asberg — Are
Auliste, K. — Kurtna
Bomm, Helmi — Alavere
Brandt, Artur — Alavere
Eiskop, M. — Einmanni
Hallik, V. — Mustvee
Hannus, Vassily — Tõstamaa
Hansen, Karl — Nõo
Hark, Kusta — Valgjärve
Horn, Theodor — Vaabina
Jako, Hans — Kanaküla
Jürisson, Jaan — Kanaküla
Jürgenson, V. — Läpi
Kartus, August — V. Kariste
Karu, Gerd — Laiuse
Kelmentsov, Hugo — Sompaa
Kenapea, Evald — Nõmme
Kers, A. — Mäetaguse
Kidron, Valfried — Mäe
Kivihall, M. — Kurna
Kleener, Ed. — Saue-Jälgimäe
Krönström, A. — Kõnnu
Kruus, J. — Kodila
Kuller, Adolf — Maidla
Kunimägi, August — Abja-Paluoja
Künkman, Al-der — Nõmme

Kurvits, Heinrich — Abja-Paluoja
Kutser, A. — Harju-Kabala
Kuusberg, Paul — Tudu
Laksberg, J. — Puiatu
Langsepp, Arnold — Palmse
Laupa, G. — Lehtse
Leidecker — Tudu
Leikmann, Hans — Rae
Linde, Erna — Mustvee
Lohk, Joh. — Kunda
Looga, Ed. — Kaarepere
Luning, August — Mustvee
Luts, Andres — Eidapere
Malmberg, Maria — Läpi
Matverk, Hugo — Jälevere
Meikar, Richard — Palmse
Menno, Elfi — Kurna
Metua, Jaan — Kuresaare
Metusalem, Artur — Saue-Jälgimäe
Moisar, Johannes — Nehatu
Mörd, Arnold — Valgjärve
Muni, Jaan — Kärstna
Nuume, Heinrich — Koonga
Oja, Aino — Mustvee
Otto, Kaljo — Toila
Paumann, J. — Kilingi-Nõmme
Peerandi, H. — Kilingi-Nõmme
Peterson, K. — Tudulinna
Petjärv, Aleksander — Rae
Piidermann, Vold. — V.-Kariste
Pill, Heinrich — Tsooru
Porman, Evald — Tapa

Põldmäe, Julius — Rae
Prangel, Joh. — Rae
Raagul, Artur — Jälevere
Rocks, Bruno — Nõmme
Roosileht, A. — Einmanni
Roosvaldt, Arnold — Lehtse
Rull, H. — Einmanni
Runge, Oskar — Eidapere
Sagadi Noorte Ühing „Voog“
Siimon, E. — Ridala
Siimson, Peeter — Nõo
Smidt, Heinri — Kehtna
Sots, Harry — Nõmme
Söödor, Karl — Pilstvere
Spriit, Hans — Kärdla
Stamm, Alfred — Laiuse
Takki, J. — Lüganuse
Tasane, J. — Kaarli
Tiido, Artur — Palmse
Toonberg, Alma — Massu
Torn, M. — Piirsalu
Tõnismann, E. — V. Väandra
Vaas, Engelhard — Tudulinna
Vaas, Edv. — Tudulinna
Vaine, Karl — Toila
Vaks, Heino — E. Haridusliit
Valga Ü. E. N. Ü. osakond
Veidenbaum, Ernst — Tudu
Vellan, A. — Kõnnu
Vihur, R. — Kääsalu
Viikholm, Ed. — Alti-Mustoja
Viilp, Hans — Jälevere

„RAHVANÄITELAVA“ SOOVIB NEILE KÕIGILE PALJU JÕUDU JA TA- HET EELSEISVAS TÖÖS!

*

Möödunud aastakäigu lõpul korraldas „Rahva- näitelava“ ankeedi

väikelavade tegelaste ja näitejuhtide seas, et jõuda selgusele peamiselt 2 punktis: 1) kas vajab väiketeater omale iseseisvat ajakirja-häälekandjat ja 2) millises suunas see häälekandja peaks arenema. Ankeedi tulemused rahuldasid „Rahvanäitelava“ toimetuse täielikult, kuna vastuseid väljasaadetud ankeetidele saabus

tagasi üle 25 prots., mis tavalistes oludes ilmselt rõõmustav nähe.

Neist vastusist selgus kõikide väiketeatri tegelaste üksmeelne arvamine: väiketeatril on häda vajalik oma häälekandja, millisena omale poolehoiu peaks võitma ainukene sellesarnane ajakiri Eestis — „Rahvanäitelava“. See üksmeelne soov tiivustas „Rnl.“ toimetuse veel agaramale tööle. Toimetuse koosseisu kindlustati ja suurendati, tekstis tehti ümberkorraldusi ja uued kavatsused ootavad järke.

Häälekandja suuna ja sisu suhtes avaldati palju soove. Toimetusele on neid kõiki püüdnud aluseks võtta ajakirja sisu korraldamisel teadmise, et „miski ei sünni üleöö, vaid pikkamisi ja järjekindlalt.“ Kui toimetuse töö väikelava tegelasis arataks häämeele, siis oleks see suureks moraalseks väärtuseks kõigile neile, kel südamel meie väikelavade parem tulevik. Selle poole püüab „Rahvanäitelava“ uuel aastal.

Väikelava reshiiküsimus*

B. Kangerman

Üldpilt toast on olemas. Ei tarvitseks aga lavastamise juures sugugi alati aluseks

mitmekülgsem, võtame käesoleval korral siiski arutuse alla autori lavakirjelduse ning vaatame, kas meil tuleb ka siin väiksele lavale vastavaid muuteid teha.

Dekoratsioon — seinad.

Värsked ja elavad tapeti seinad ei sobi vaese aguliõhkkonnaga. Sisustuse järele peavad ka seinad kahtlemata olema vanad luitund ja kehvad. Nõnda siis vananend tapetituba. Lava peab olema ruumikas,

Foto Parikas

Hugo Hoffmannsthal'i tragöödia „Elektra“.

Elektra: (Juhatab kuningas Aegisthi kotta, kus teda hukkumine ootab).

Kas teed ehk võiksin teile valgustada?

võtta neid lavakirjeldusi, mida autorid on annud. Neid tuleb mõnikord lava nõuete kohaselt lihtsustada või hoopis ümber muuta, teiseks on siin iga kord mõõduandev ikkagi lavastaja oma fantaasia ja kolmandaks pole autor alati lava tundja ning tema ettekirjutused pole igakord laval küllalt praktilised.

Et mitte olla isiklik, vaid sellevastu —

* Algus „RNL.“ 1937. aastakäigus.

[Foto Parikas

Elektra:

Kes õnnelik

on nagu meie, sellel kohane
vaid vaikida ja tantsida!

sega nõuab ka esemetegi rohkus. Aga lihtsustada tarbekorral annab end ka see asjaolu.

Me võime ju lausega „ahtakene tuba aguli majas“ saavutada samasuguseid agulielamu effekte. Tagaseinas aken. See asjaolu tingib, et midagi ka aknast on näha. Aga see, mis aknast paistab, näitab õhkkonna, kus meie maja ja tuba asub. Aknast peab kindlasti siis paistma mitte mõni uhke elamu, vaid vaene aguli türimaja fassaad, kuuriloks, või poolviltund plangusake. Seda peab ikkagi meeles pidama, et see tagakülje vaade efektselt väga suure mõju annab lavale. See vaade võiks ju ka kujutada parki või heinamaa osa, mida agulis külluses, kuid on karta, et metsamaastik, nagu seda maal tihti ainukene tagasein kujutab, lavale mõne üksiku metsamajakese mulje annab. Ja see rikub asjaolu palju. Kui tagaseinas oleva aknaga efekti ei saa, vaid rikutakse, siis peaks küll akna hoopis tagaseinast ära viima kõrvale, kus ta publikule ei paista silma, või fantaseerima ta hoopis lava esiküljele. Järgmiseks võimaluseks on tagaseinas olev aken kardina-tega nii katta, et läbivaadet publikule ole- maski pole. Võimalusi on nõnda siis mitmeidki, selle läbi muidugi aga läheb kaot- sile hää agulieffekti loomise võimalus.

Kui on nii, et võimalus puudub aknast

avalikule tuua aguliprospekti, siis võime seda prospekti ju väga hästi ka vähenõudlikumaks muuta. Sel juhul võime siis näiteks tuba kujutada kehva pööningutoana, mille aknast paistavad vaid paar kütürund katuseviilu. Prospekt on märksa kitsapiirilise ja lihtsam kombineerida. Ehk viime tegevustiku alla keldrituppa. Aknast paistab siis vaid osa kõnniteed ning möödujate jalgu. Veelgi lihtsam, kuid osalt efekts- emgi ja huvitavamgi.

Mis puutub lavaesemete ja mööbli roh- kusse, nagu seda näib lavakirjeldusest, siis ei tohiks meid seegi sugugi hirmutada. Võime mööblit hädavajalikkuseni vähen- dada, nagu seda nõuab meie lava ruumi hulk. Ega need agulitoad nii suured olegi ja ega nad mööbliski tulvil ole.

Nii siis oleme päale arutava mõtte- käigu jõudnud veenele, et näidend la- valiselt lavastatav on. Kas tema lavale toomiseks kohapäält tegelasi saada on, see on juba iseküsimus, mis reshii alla ei kuulu ja selle küsimuse peab maanäitejuht otsus- tama juba vaimus sel hetkel, mil ta näi- dendiraamatut esmakordselt näeb.

Kuid sellest veel edaspidi.

(Järgneb.)

Järgmises numbris avaldame artikli laste mänguteatri
algmõistest, teatri kodusest ehitamisest ja tarvitamisest

MIS ON LASTE MÄNGUTEATER

See pole mitte suur näitelava, kus lapsed ise saaksid liikuda, vaid hoopis väikene, suurt näitelava järele ai- mav ehitis. Laval liiguvad siin ainult pappkujud, kuna lapsed ise neid vaatajaile nägematult liigutavad ning ise ka teksti loevad. Väikesele vaatajale aga jääb mulje, nagu kõneleksid pappkujud ise.

Äsjailmund Iõõkũkk wãkfelawadele, jobiw mængimiseks waba-
riigi aastapãewal kui ka kõikidel isamaalistel tähtpãewadel

B. Rangerman

Mu meelen kuldne kodufotus...

Laulumäng waitsest isatalust 2 waatuses

Motto: Mu meelen kuldne kodufotus,
ma saigesti näe und weel seft...
A. Rennit.

Tegelased.

Jaak Wahtrapuu — taluperemees.
Leena — ta naine.
Anni — nende tütar.
Ants — talufaswandit — sulane.
Ladý Wellson — inglanna.
John Bull — ta saatja.
Küriüksus — kammerneitsi.
Küllapoise.

Tegewustil sünnib ühes kodukülas laupãewa õhtul.

Lawa: Mõlemas waatuses taluõu.

Sisujeletus

Kodufotus täis heledat päikesesära. . . õitswad ristittheinad ja pikk tolmune maantee, mis kaugele kase-

metša poole siirdub. . . õhus sillerdawad lõõõsed, ja walged pilwesagarad wajuwad kuusemetša kohale. . . aga põllul künnab isa musti wagusid muredasje mullapinda. . .

See on pilt, mis wõlub igaihte. See kõidab talufaswandiku Antsu hingegi südamesidemetega enda külge. Waesele sulasepoisiile selgub küll, et tema rikka inglise lordi ainukene pärija on, kuid ta ei waheta tundmatut maad ega warandust oma kalli kodufotuse wastu. Pãäle sijemisi wõitlusi jääb ta truuts oma armastatule, lihtsiale talutüdrukule ja waitsele kodufotusele.

See on mäng, mis peaks seisma lähedal iga inimese hingele, mis peaks tungima südame salakoopaisje, ning jääb elustama mälestuse ammu mõõdud lapsepõlwe aegadest. Nii palju on ju soojust neis mälestusis — ja selles näidendis!

Wäljawõte teisest waatusest

Cesriide tertides lawa tühi. Waitne eelmäng unelaulu mõttiwidel. Hett hiljem tulewad paremalt üksteise ümber kinni hoitdes Ants ja Anni.

Anni (wajub pingile). Wäsiind olen, Antsukene!

Ants (silitab ta pääd). Sa wäsijsid jookstes. Puhka siis nüüd, mu wäikene. (Istub). Toeta oma kuldne pääatene mu õlale ja uinu. Tahhan sulle kõneleba juttu minewikust, lapsepõlwe sillerikkait päiwist ja armsast kodufotusest. . .

Anni (toetab oma pää Antsu õlale). Kõnele, Ants, kõnele!

Ants (waitse mälestusega). Kodufotus täis heledat päikesesära. . . Ditswad ristittheinad ja pikk tolmune maantee, mis kaugele kasetmetša poole siirdub. . . õhus sillerdawad lõõõsed ja walged pilwesagarad wajuwad kuusemetša kohale, aga põllul künnab isa musti wagusid muredasje mullapinda. . . Mia ääres tänawal õitsewad karitakrad ja aias õitswal toomel sumisewad meelindude hulgad, aga ema tõmbab kaewukooguga kaewust wett, ta firew rãtt lehwib tuules ja wallatu Muri ketsib heledalt kilgates ta ümber. . . (Etstaafis). Kodufotus! Waittene paigatene suurte metsade kestel, põhjamaa pae-

Jel rannikul! Nii palju raskusi, tööd ja waewa, aga ka nii palju õnne sinu tasealude peiduis, põhja sinise taewa all! (Anni poole). Mäletad ja weel neid ilusaid ammumöödunud päiwi...?

Anni (on wajund sügawasse unistusse ning wastab wae-walt).

Ants. Sa wäikene! Oled praegugi weel nagu aastaid tagasi, kus kilgates jooksid mööda koplit, aga siis wäsinult uinusid... walge kase tüwe najal... Meil oli wana julane Mart, see õpetas mulle unelaulu. Mäletad weel seda laulu, mida ta tihti laulis?...?

Unelaul.

1.

Kui Dru westist mööda läen,
kaht sinisilma aknal näen.
Sääb wäike Anni naeratab,
ta pill mu tunded wangistab...

Uinu mu kallim oh uinu,
maga rahuga.
Unelaulu sul laulan,
et wõiksid uinuda.
Alga kui uni ei tule —
hellalt kaifutan sind,
kätel tahan sind kanda,
ega sa ei keela mind!?...?

2.

End aia na'ale toetan
ja laulud huulilt poetan.
Ja loojenewa päiksega
sul unelaulu laulan ma:

Uinu mu kallim oh uinu,
maga rahuga,
unugu wäiksedki mured,
mis tahisid waewata.
Kuulumas kamber sul seisab,
akna mul awasid sa.
Unelaulu sul laulan,
et wõiksid uinuda...

Anni (pääle laulu). Oi, Ants, kuidas see laul mulle meelestab möödunud ajad... Mäletad neid sooje wäikseid laupäewa õhtuid, kus meie kahekesi saadsime end haopakule, et nuruda Martilt laule. Ja Mart istus siis wanale toomingatüwele, koplutas piibu tühjaks ja algas... Seda toomingatüwe ei ole enam... Isa juuris ta möödunud suwel üles...

Ants. Siis kadus temaga wiimane mälestus meie lapsepõlwe Martist.

Anni. Ei... sügisel istutasin ma samale kohale wäikese kähara õunapuu... Tule, Ants, näitan sulle seda!

Ants. Lähme, Annifene! (Mõlemad ära).

Jaak, Leena, Kuriikius ja John Bull (tulewad majast).

Jaak. Ma ei mõista mitte kui midagi. Kõik on mu pääs segi. Mõhkugi ei saa aru. (John Bullile). Ütelge mulle selge sõnaga — on see tõsi, wõi peate meid lihsfalt narrits?!?

Kuriikius. Muudugi on see tõsi. Mäletan ise weel tema wanemaid.

John Bull (wähele). ...jupikaupa!

Kuriikius. Do ei, härra fojällem, isegi wäga hästi!

John Bull. Noh — siis jutustage sellest ometi neile inimestele.

Kuriikius. Ma olin sellal tema kõrguse armulise myslady Wellsoni juures, kes wäga noorena abt-ellus, kammerneitsiks. Ah, kuidas see noorpaar üks-teist armastas! Ja kui siis pääle paariaastase abielu jumal neid pojaga õnnistas, polnud rõõmul enam piire. Kuid sel ajal külastas neid üks uhke noor-härra, kes wahetewahel prouale päris häbematuft filmi wiskas.

*John Bull (pool endamisi). Jupikaupa!

Kuriikius (waatab teda pahaselt, siis edasi). Proua aga tõrjus kõik ta armuawaldused tagasi. Kuid ühel jalutuskäigul, kui noorhärra õige häbematuks läks ja teda juudelda tahtis, lõi ta talle näkku. Sellest ajast eemaldus ta prouast, kuid ta silmadest wõis märgata hirmsat kättemaksu kawatsust. Juhtumist sai teada ta proua abikaas, kes noorhärra kahewõitlusele kutsus. Saatus oli sel korral, nagu tihtigi, ebadõige: armuline lord sai raskelt haawata ning suri mõned päewad hiljem. See oli meie noorele prouale raskets hoobits, kuid teine, hirmsam, järgnes weel pea. Suures segaduses jäeti wäikene pojake hooletusse, külap see põhjustasti wõimaluse selleks hirmsaks looks.

John Bull (nagu ülal). Jupikaupa.

Kuriikius. Lühidalt: ühel heal päewal oli laps kadunud. Keegi ei teadnud kuidas ja kuhu. Kõik otsimised jäid asjatuks. Paar päewa hiljem sai proua, kes meeleheitel oli, nimeta kirja järgnema süuga: „Lahkusin Inglismaalt ja reisin ringi Euroopa riikides. Su poeg elab, kuid kunagi ei saa ja teada — kus. See mu kättemaks.“ Polnud kahtlust — see oli noorhärra kiri. See oli meie prouale liig raske kanda. Raste saatuselõdgi all murdas ta ning päiwi hiljem paigutati ta oma abikaasa kõrwale...

John Bull (nagu ülal). Jupikaupa.

Kuriikius. Üks lordi wendadest wõttis oma kätte lossi walitsemise. Ka tema suri mõne aasta eest. Siis läks walitus selle tädi ja tütre kätte.

Tuntud poeedi huwitam
ja läbilöönd lauatüff

Henrik Wisnapuu

Meie küla poisid

Rahvatüff kolmes waatuses proloogi ja epiloogiga

Esietendus „Vanemuise“ teatris 25. XI 1931. a.

Lavastaja: Ed. Türl

Deforaator: W. Haas

Tegelased

Wana-Abraham, kõrtsimees	M. Waino
Tillu-Tiina, tema tütar	L. Tubin
Mulginägu, Kapermäe perepoeg	J. Põder
Pilli-Jüri	J. Anilane
Voriõpetaja	M. Riiikli
Nõelakuningas	R. Ratasjupp
Stobelew, Kükaküla päälit	M. Sunne
Osman Pasha, Tosjuküla päälit	Ed. Türl
Peeter, Kükaküla esipois	W. Kurg
Silmaaugu Joosep, Tosjuküla esipois	J. Kull
August, Tooneture mask	H. Piller
Saduljupp	J. Tasta
Kutsjar	H. Nau
Maskid: Ralsanit	R. Kraaw
Karutantsitaja	E. Kruuda
Soff	E. Berg
Mart	D. Lipp

Mardisandid-tüdrukud.

Küla ja Tosju küla poisid.

Meg: Väinud sajandi lõpp.

Koht: Lõuna-Cestis.

Sisuseletus

„Meie küla poisid“ autor on tahtnud anda pilti läinud sajandi lõpu külaromantikast, mis nüüd on vajunud unarusse; on tahtnud jälgida antud miljöös kultuuri ja rahvuslõhkude ideede sisesemurdu küla ühiskonda (kultuurihaige külarätsip — Nõelakuningas ja tõusfitt Mulginägu), on tahtnud tabada eetilist sündamatummistust selles ühiskonnas (Voriõpetaja) ja esteetilist meelt (maskid, Pilli-Jüri), on tahtnud kujutada sotsiaalselt kokkupõrget algidus (Voriõpetaja jutlust rikkast mehest (Wana-Abraham) ja waekest Laatsarusest (Pilli-Jüri isa) ning on lõpuks tahtnud awastada maskide teatri mõttes tolle aja tüübistiku, rahwateatri algidusid väljaspool raamatut ja on tahtnud intermezzona anda wastuolu küla ja mõisa wahel.

„Meie küla poiste“ autor tahab waataja wia tagasi sesse primitiivsesse ühiskonda, kus rõhk langeb sõnadele meie ja teie. Cesti rahwalaulud kõnelewad seist meie ja teie külast ja külapoistest. See on üks ühiskondlik ja kultuuriaste, milles taklemine on esimene samm ühistegewusele, nii imelik kui see ka kõlab, seist taklemine wiib tundmaõppimisele ja wiimaks leppimisele. Et suuresti sõjad ole andnud põhjust pärasõjeks suuremats liitumiseks rahwaste wahel.

Tõtt rõõmsast näost ja häält tujust väljajalutada, see on wiimne, mida on autor tahtnud. Häätujuliselt autor on siis jälgind, kuidas rahvuslõhkud kultuuriparoolid murduwad loomiliseks kultuuri- ja rahwushaige rätsipa Nõelakuninga juures ja tema ühiskonnas.

Wäljawõtte esimesest waatusest

Märki-õhtu kõrtsis. Kõrtsi tuba letiga. Leti kõrwal üks kõrtsimehe eluruumidesse. Tagaseinas üks, nõnda nimetatud sajakambriise. Paremal küljel üks õue. Lauad, piltad pingid, mõni taburett, laudabel õlletoobid. Sajakambriist on kuulda walgut juttu ja naeru. Ühes lauas istub Stobelew Küla poistega ja teises lauas Osman-Pasha Tosju poistega. Leti taga kõrtsimees W. Abraham. Leti ees Mulginägu Nõelakuningaga.

Peeter

(wistab toobiga õlut üle õla Tosju poiste sihis).

Joosep

(tõuseb ja läheneb Küla küla lauale ja silmitsseb teraselt).
Kas teritan kõrwad ära. Kuluks terwitufeks ära!

Peeter

(tõuseb wastu).

Sige mul teritaja! Waata tagant tosjab. Ära tule lähemale. (Stobelewi laud rõtkab naerust).

D s m a n = P a s h a

(Joosepile).

Tule ära, ära astu jalaga sisse. Kas ja ei tea, tolle külla on juhi soole kikkitanud. (Osman-Pasha laud naerab.)

S t o b e l e w.

Ära irwita, türklane. Wana-Nabram, kaksteistkümmend kappa hundi piima!

D s m a n = P a s h a.

Kas juwine nahatäis meelest läind? (Tosju poistele.) Kas pääkolud on juba terwed? — Kõrtsimees, kurat, kaksteistkümmend pairast, aga lähku! Sõjamoona peab olema.

S t o b e l e w.

Ära suurusta. Olete saanud ja saate veel. Kõrtsimees, lafe tulla veel kuus forki! Türklastel on kõwad pääluud, seda teab kogu maailm.

J o o s e p.

Tulgu mõni mõõtma. Kas korjasid hambad kofku, mis minewal aastal kadastikku kaotasid?

N õ e l a k u n i n g a s.

Jätke nüüd, poisid! Kallis Martin Lutheri sünnipäew ja teie ksjute wiha kui wenelased.

D s m a n = P a s h a.

Wenelastel sügeleb, nagu näha. Wenelaste ihu nõuab wiist midagi. Sina, Nõelakuningas, ära tüki wahahele, kaotad teise jala ka ja saad. . .

J o o s e p

(läheneb prowosfeerwalt Nõelakuningale).

Las' ma käänan su küüra sirgetks. Tule parem istu meeste lauda, mis ja kofutad kükameeste kambas.

N õ e l a k u n i n g a s.

Wõin ju tulla, aga ma ütlen, ärge norige tüli. Mis te sest alaliseft kikkemisest saate? (Ääheb Tosju poiste lauda.)

B e e t e r.

Kuhu, kuriwaim, lähed! Noh mitte ei saa, nagu näed Tosju poisi warju, nii süda kohe ütleb, tõmba kaitaga. (Zulgustaw naer Stobelewi lauas.) Mis ja, hing, ütled sarnasest asjast. Poistel taktpüksid jalas, aga anna muud kui meie küla peretütreid. Sooned lomakile kui haudujad kanad, wirts jookseb rehe alt tuppa, aga koolitatud naised oksiwad. Tanum kui sea songermaa, aga naine olgu punane kui roosiois. — Isjand olgu armuline, kui peaks kuttuma pihtu üks Tosju pois, kes tuleb ehale meie külla, selle naha wiime wenelase kätte parfimisets.

D s m a n = P a s h a.

Tusara kambala! Ja olgu meie poolt sama karistus: kes Kükakülla poistest meie küla tüdrukute juure tükit, ma ütlen, ülearused asjad maha.

J o o s e p.

Kükakülla mehed ka mõned mehed. Võrbiwad kama nagu too Mulginägu. (Näitab Mulginäole.) See siis kühutabki külla mööda ümber ajama. Ulearused asjad maha jah. Sahaha!

B e e t e r.

Kama on kõwa jumala wili, see annab mehise kāraka. Teie silgu soolweji teeb ainult Josji. Palju, teil, afendel klaase ees on? Kõik meie poiste poolt maha pörutatud. Sahaha. (Stobelewi laud naerab.)

D s m a n = P a s h a.

Dot, oot, poisid, ma jutustan, kuidas Kükamehed kama teewad. Te teate? Kui tuli Kükakülla see wana Mulginägu tolle musta kuue ja punaste paelttega. — „Dot, oot!“ ütlesid Kükä kikkad, „teeme kah kama“. Wõtsid igajugust salwetaabet, saepuru ja lamba pabulaid, keetsid, küpsetasid, jahwatasid ja söelused. Kufusid siis Kükakülla rahwa oja juure kofku kama sööma. Wana kadunud Mäe-Reinu wanamees seisjs purdele ja puistas kotist jahu, teised heitsid kõhuli ja kofsiwad kui wafikad. (Kõllaw naer Osman-Pasha laual.)

Wäljawõte proloogist

Imuwad wäheste wäheaja järele maskid.

(Kükamees kantsikuga ajab tuhat-nelja lawale, teeb lawal ringi ja jääb testele seisima. Loeb):

Tere, tere tedrematši,
 Tedrematšista marangas,
 Marangasta maanipilli,
 Maanipillista pibara,
 Pibarasta petserikku,
 Petserikusta ribuna,
 Ribunasta rindasõlge,
 Rindasõlesta sõmera,
 Sõmerasta soolawakka,
 Soolawakasta walina,
 Walinasta wiferkaarri,
 Wiferkaarista kabuna,
 Kabunasta kaffi küla,
 Kõrtji kahesta külasta,
 Meie külasta kuningas,
 Kuningasta kulda kuube,
 Kulda kuuesta kõrina,
 Kõrinasta kõrge sõlge,
 Kõrgeõlesta sõdaba,
 Sõdadesta sajasõitu,
 Sajasõidusta sõfara.

See on maaoludes raskesti lawastataw näidend, kuid siiski täiesti läbiwiidaw ning annab näitejuhile suure wõimaluse näidata oma wõimeid. — Sobiw isamaalikel pühil!

Artur Adson

Neli kuningat

Waatemäng 14. sajandist 4 waatuses (12 pildis)

Päätelasi: 10 m. 2 n. Pääle selle eesti talupojad, ordurüütlid, kannupoisid, sõdurid. Lawa: Iait saalus, Harju wanema tuba, Turu piiskopi tuba, Läänimaja, Rogardi würsti palat, Lääne wanema kodu, Paide loss. Teg: 1342—1343

Neli kuningat „Estonia“ awal: (wasakult) Krull, Lauter, Dipp ja Laur.

„Neli kuningat“ käsitab epooki meie rahwa minewikust ja saatuslikust jürööb mäshust ning tema päätelasi on, nagu näitab päälltrigi, 4 eestlaste kuningat: Lääne, Harju, Wiru ja Järwa wanem. Mjaloost on meile tuttam, et need 4 eestlaste kuningat wale lubaduste laudu rüütlite leeri meelitati ja jää, wastupidi lubadustele, wangistati, metjikut piinati ja hukati. Raks teosest läbisirduwat joont: ajalooline rahwuslik traagika ning noore Lääne wanema kulle õrn armastus oma rahwa titre Mare wastu on draamas nii ühtlaseks ja kindlaks ainstituts põimitud, et ükski waatleja, samuti ka lugeja teosesse üksikõhelt suhtuda ei saa.

Teos ei kanna mitte üksnes literatuurset wäärtust, waid ta on kahtlemata nõuetaw ka lawadel, kuna autor tema täiendand lawamärtustega, ja sellega kawatsend just lawadele. Nii tegelaste arw, kui ka lawamuuted wõimaldawad näidendi lawastamist ka wäifelawadel. Nohte piltide arw et tohiks olla selle näidendi repertuaari wõtmise tahtusteks, kuna lawamuuted hää tahtmise juures kergesti on teostatawad. Kahtlemata on „Neli kuningat“ matuspala meie kehvale algupärasele näitekirjandusele, mille tõttu temaga ligemalt peats tutvuma iga teatri sõber linnas ja maai.

MIDA LAVASTADA?

Rida uudistooteid, milliseid suure menuga maal mängitakse

Warsjawi onutitar

Kolmewaatuslik komöödia. Ühinetel A. Aleius

Tegelasi: 2 meest, 2 naist. Lawa: I ja II waatus wõrastetuba, III waatus kabinet.

Tegewustik sünnib Pärnus, suwel. Teg: olewik. Mängufestwus: täidab õhtu.

Häda, kui aastates kirjaniikul on noor, meeldiw naine ja noor maalikunstnik-majasõber. Ega siis asjad ikkagi kõik korras ei ole! Aga weel suurem häda tekib siis, kui majja tuleb noor meeldiw tüdruk — Warsjawi onutitar. Eks siis wõi weel rohkem tekkida keerulisi olukordi. Kas wõi näiteks nii, et noor maalikunstnik eelistab noort tüdrukut naise asemel, aga — wana kirjaniik armub kah noore!

Nõnda käesolewas komöödias tekibki: kes wõidab? Abielumees küll wiist mitte, sest wähe on elus fordi, kus jäme ots abielumehe kätte jääb. Aga kes siis?...

„Warsjawi onutitar“ on lawatükk, mis pääle pikantse ja moodsa siju omab suurepärase huumori ja terawmõttelikkuse. Kuulub salongtükkide hulka.

Teine trükk

Püwe talus

A. Ritzbergi külaelupilt 5 waatuses

Tegelasi: 13 m. 5 n. Lawa: I, II ja IV waatus talukamber, III ja V w. palktuba. Teg: enne monopoli tulekut. I ja II w. wahel on aasta, II ja III wahel paar kuud. Restwus: täidab õhtu. Hind kr. 2.—

See on rahwatükk mis on püsinud ja jääb püsima meie lawadele. Kes teda weel pole lawastanud, tehku jeda nüüd, mil uus, parandatud trükk pakub seks paremaid soodustusi.

Pildil: Wiratu Märt (Kurnim) ja ta poeg Ernst (Lõndu).

Purjus laip

Kolmewaatuslik jant. Ühineil A. Aleius.

Tegelasi: 5 m. 3 n., wähemaid tegelasi. Lawa kõigis waatusis kabinet. Teg: olewik. Koh: prowintsilinn. Restwus: täidab õhtu.

Näidend sobib igale lawale, kus peetakse lugu terawmeelsest pilkest ja sädewast huumorist. Ja et tükk wäga rohkesti mängitakse, ega seegi ei ole eeltoodud imede kõrwal miski ime... Näidendi siju ei preenteeri küll kirjanduswäärtusele, kuid täidab kindlasti nalja õhtu.

Foto Parikas

Kui moraalselt esimees kabareedirektoriks saab, siis on see ime. Aga kui laip purjus on ja sohwaastist wälja poeb, siis on see juba natufene rohkem kui ime. Aga ometi on neist kahest imest selles näidendis tehtud niisugune tore ilmaime, et see sugugi ime ei oleks, kui keegi naerust krambid saaks.

Vihne, fergesifuline ja wiisirikas
on talurahwa operett.

Smerohi

Naljariikas laulumäng talurahwa elust. Ch. r.
Strobeli tekst ja muusika.

Lawa: Vihne talukamber. Tegelasi 3 m. 2 n.
Mäg: jaanilaupäewa õhtu.

Koht: Tallinna lähedal. Mängukestvus umbes tund.

Talupoeg Mihkel Saar on suur wiinanina ja kõrtsijõber. Ühel ilusal õhtul kõrtsist tulles on mees nii täis, et üllalt sillalt kraawi kukub ja sinna magama jääb. Muudugi ei teind kukumine tugewale mehele wähemakki wiga, kuid ta naine, elaw ja tubli Rati, tuleb selle kukumise tagajärjel siiski hääle mõttele. Teiste abil tuuakse Mihkel koju, seotakse ta terwe jalg lahasse ja kui mees järgmisel hommikul ärkab,

seletatakse talle, et ta oma jalaluu pooleks kukunud. Igatahes — palju imelikke asju sünnib enne, kui see kawal abinõu mõjuma hakkab. Kuid lõpuks läheb ometi asi niikaugele, et Mihkel joomisest loobub ja üegi oma tütre naijets lubab naabritalu Hansule, keda warem silma allgi ei sallind. Laulumäng omab ühtlõbusa sisu, mille mõju weelgi tõstab rahwapärane ja algupärane muusika.

Kõik organisatsioonid, kes tahavad populariseerida oma repertuaari, saatku seks tarvilikud andmed avaldamiseks „Rahvanäitelavale“.

VÄIKELAVADE MÄNGUKAVA

JANUAR 1932

ALATSKIVI HARIDUSSELTS
„Vulkaan“. Lustmäng 4 vaatuses.

ALUTAGUSE TULETÖRJE ÜHING
A. Kitzbergi „Püve talus“. Külapilt 5 vaat.

AMBLA HARIDUSSELTS
M. Metsanurga „Agulirahvas läheb ajalukku“. Lm. 3 v.

AUVERE MUUSIKA-KIRJANDUSE SELTS
J. Metua „Miljonitõbi“. Naljämäng 3 vaat.

HAASLAVA KAITSELIIDU KOMPANII
P. Pinna „Börsi palavik“. Naljäm. 3 vaat.

HARGLA RAHVARAAMATUKOGU SELTS
A. Kleiuse „Varssavi nututitar“. Komöödia 3 vaat.

JÄNDJA HARIDUSSELTS
H. Stromi „Musu ei ole patt“. Külalani 3 vaat.

JÄLGIMÄE HARIDUSSELTS
P. Pinna „Julge ujuja“. Naljäm. 3 vaatuses.

JÄRVAKANDI HARIDUSSELTS
J. Metua „Jaanipäev“. Näidend 3 vaatuses.

JÕGEVA NAIKODUKAITSE
H. Raudsepa „Ants Andersoni unenägu“. Jant 2 v.

JÕGEVA HARIDUSSELTS
H. Raudsepa „Ants Andersoni unenägu“. Jant 2 v.

IISAKU MUUSIKA SELTS
A. Dumase „Kameelia daam“. Draama 5 vaat.

KAVASTU ALGKOOL
„Vana Adam“. Lustmäng 3 vaat.

KIHELKONNA TULETÖRJE ÜHING
M. Hannekeni „Minu beebi“. Naljämäng 3 vaat.

KOHTLA MAANAISTE SELTS
R. Blaumanni „Hävitatud isatalu“. Draama 5 vaat.

KUNDA NOORSOO SELTS
R. Kullerkupu „Toomapäev“. Draama 5 vaat.

KURSI KARSKUSSELTS
P. Pinna „Vooruslik elumees“. Naljäm. 3 vaat.

LAIUSE VABAT. TULETÖRJE ÜHING
„Armsam kõigest kodutalu“. Operett 3 v.

LOKSA VABAT. TULETÖRJE ÜHING
A. Trilljärve „Elavad surnud“. Jant 3 vaat.

MASSU KAITSELIIT
B. Kangermani „Millest kaebasid kahurid“. Dr. 2 v.

MAIDLA TULETÖRJE ÜHING (Virumaal)
A. Kitzbergi „Kosjasõit“. Operett 4 vaatuses.

NISSI KARSKUSSELTS „KINDLUS“
H. Raudsepa „Põrund aru õnnistus“. Kom. 3 vaat.

PEETRI HARIDUSSELTS
B. Kangermani „Jalgpallilõvi“. Kom. 3 vaat.

ROELA RAAMATUKOGU
J. S. Paniuse „Agendid“. Naljäm. 1 vaatuses.

RÕNGU SELTS „ÜHENDUS“
G. Engeli „Sadamas“. Draama 3 vaat.

RUTIKVERE Ü. E. N. Ü. OSAKOND
H. Raudsepa „Ants Andersoni unenägu“. Jant 2 v.

SALLA HARIDUSSELTS
V. Katajevi „Nelinurk sõoris“. Komöödia 3 vaat.

SIMUNA HARIDUSSELTS
H. Stromi „Musu ei ole patt“. Külalani 3 vaat.

TUDU TULETÖRJE ÜHING
O. Lutsu „Laul õnnest“. Draama 3 vaat.

UUE-ANTSLA HARIDUSSELTS
B. Kangermani „Millest kaebasid kahurid“. Dr. 2 v.

VAIDA NOORTE ÜHING
J. Metua „Kuulsad kingsepad“. Naljäm. 2 vaat.

VALGA HARIDUSRING
V. Katajevi „Nelinurk sõoris“. Komöödia 3 vaat.

VÕSU TULETÖRJE ÜHING
R. Blaumanni „Hävitatud isatalu“. Draama 5 vaat.

VÄIKE-MAARJA MUUSIKA SELTS
„Lahutatud naine“. Operett 1 vaatuses.

HARRY PARISE XX-AAST. JUUBEL

„Estonia“ teatri Harry Paris astus 1921. a. Tema kui karakterosade mängija on siin palju tähelepanu võitnud. Nii mõneski ülesandes on ta asendamatu. Esmakordselt ta paistis tugevalt silma näidendis „Too, kes saab kõrvahoope“ krahv Mancini osas. Edukalt ja erilises käsituses pakkus ta Hlestakovi osa; tugeva kuju saime temalt „Kolme krossi ooperis“ samuti ta „Valpone“ liiakasuvõtja kuju on publikul silmis veel tänaseni. Aadlimehed, elupõletejad, ärimehed, pastorid, ihnuskoid, virisejad ja laiakaarelised kujud — Paris mõistab neid luua ja hingestada.

DRAAMASTUUDIO TEATER

alustas 10. jaanuaril oma uue aasta Mait Metsanurga mänguga 3 vaatuses „Agulirahvas läheb ajalukku“ („Mässuvaim“). Näidend lõi menuga läbi ning, nagu märgata, muutub ka maalavul tõmbetükiks.

TALLINNA TÖÖLISTEATER

harjutab praegu A. Kitzberg-Simmi 4-vaatuslikku operetti „Kosjasõit“. Lavastaja Fr. Põldroos. Operetist loodetakse palju, kuna see vana üldtuntud lavateos moodsas lavastuses palju huvitavat tõotab.

NÕMME TEATER

„LÄMMEKÜNE“

Teater „Lämmeküne“ koosneb 23-st asjaaramastajast näitlejast, näitejuhist, dekoraatorist, etteüttelejast ja lavameistriks (neist 3 viimast palgalised). Hiljuti asutati ka sünfonia orkester, mida juhivad Nõmme tuntum muusikategelane hra H. Truus. Teater töötab Nõmme Hariduse ja Rahvamaja seltsi autonoomse osakonnana. Teatri juhtimine on teatrijuhi hra A. Künkmanni, näitejuhi hra H. Sotsi, näitlejaskonna vanema hra E. Kenapea ja näitejuhi

abi hra B. Rocks'i kätes. Dekoraatoriks on kunstnik prl. A. Preitov.

Senilavastatud näidendeist võiks mainida H. Raudsepa „Mikumärdi“ (8 korda). J. Käneri „Ainus idealist“, A. Kitzbergi „Neetud talu“ ja H. Raudsepa „Põrund aru õnnistus“. Laste näidendeist on lavastatud A. Kitzbergi „Okasroosike“ ja Pocci „Imesõrmus“.

Praegu on ettevalmistusel hra H. Sotsi lavastamisel Maksim Gorki 3-vaatuslik draama „Põhjas“.
E. Kenapea.

SAUE-JÄLGMÄE HARIDUS- SELTSI TEGEVUSEST

Mainit selts asutati 16. I 1927. a., tegutsemiskohaks Jälgimäe algkooli vana klassituba. Mõõdund aastal hasomini toetusel valmistati seltsi näitelavale uued dekoratsioonid, mis on luband viimaste aastate repertuaari väärtust märksa tõsta. On lavastatud teatud menukusega näidendeid, nagu H. Raudsepa „Demobiliseeritud perekonnaisa“, J. Metua „Miljonitõbi“ jne. Ettekandeid on täiendand ka seltsi segakoor, mis aga kahjuks praegu ei teotse.

Seltsi tegevust on halvand liig tihe seltside võrk umbruskonnas ja intelligentsete jõudude kõrvalehoidmine seltsi tegevusest.

E. Kteener.

Eesti väiketeatrid välismail

HELSINGI EESTI SELTS

lavastas hiljuti suure menuga A. Kitzbergi 5-vaatusliku rahvatüki „Püve talus“.

NEW-YORKI EESTI HARIDUSSELTS

„Estonian Educational Society“
310 denox Avenue, New-York

Lavastas J. Preasti juhtimisel kolmevaatusliku komöödia „Vooruslik elumees“, mida tuli korrata. Peaosas esines näiteosakonna juhataja Harry Nurmsen.

ARGENTIINA EESTI SELTS

Buenos-Airesis, Argentiinas.

Energilise näitejuhi August Mölleri lavastusel löid kohalikus eesti teatripublikus läbi „Börsi palavik“ ja „Vooruslik elumees“. Praegu lavastamisel rida eesti algupärandeid.